

Esports | | Actualitzat el 18/06/2022 a les 11:55

L'independentisme català i basc, contra el mundial del Naranjito

El juny de 1982, ara fa tot just 40 anys, l'estat espanyol va acollir el seu primer i únic mundial de futbol, un esdeveniment que havia estat concedit en plena dictadura i que va comptar amb l'oposició (de baixa intensitat) dels moviments independentistes basc i català

Adhesiu de l'organització independentista IPC contra el mundial d'Espanya 1982 | IPC

Quan la FIFA va concedir-li l'organització del mundial de futbol, Espanya vivia encara en plena dictadura franquista. Era l'any 1966 i la decisió va ser adoptada en el congrés que la federació internacional de futbol va celebrar a Londres, on es va acordar la seu definitiva de les tres properes copes del món. Les escollides van ser l'Alemanya federal, seu de 1974, Argentina,

de 1978, i Espanya, elegida per 1982. La FIFA no semblava, doncs, excessivament preocupada per la defensa dels drets humans ja que dues de les tres seues ratificades en aquell congrés londinenc eren dictadures que els vulneraven sistemàticament.

El franquisme, que durant la dècada dels 60 havia entrat en la seva fase *desarrollista*, obtenia amb la seva designació com a seu mundialista un premi gros que certificava el trencament de l'aïllament internacional en el qual havia viscut durant la seva primera dècada d'existència. El mundial de 1982, doncs, estava dissenyat per celebrar-se a l'Espanya franquista que durant aquella mateixa dècada dels 60 havia celebrat els seus "25 años de paz" i reclamava l'atenció del turisme internacional amb campanyes com la que pregonava que "Spain is different" de la mà del ministeri de turisme i d'informació que encapçalava l'ínclit Manuel Fraga Iribarne.

A l'hora de la veritat, però, l'Espanya de 1982 que va acabar acollint el mundial era substancialment diferent de la que el 1966 havia rebut l'encàrrec d'organitzar-lo. Franco havia mort, al llit, tot sigui dit, i l'estat enfilava el tram final d'un procés de transició política on havia pesat més la idea d'una reforma del règim que no pas la d'una ruptura democràtica amb el passat feixista.

Quan ara fa quaranta anys, el 13 de juny, es va donar inici al mundial de 1982, Espanya tenia molt recent a la retina el cop d'estat del 23 de febrer de 1981 i estava governada per l'UCD, que perdria mesos després el poder a mans del PSOE de Felipe González en el que molts han definit com l'acte de cloenda del procés de transició.

La desaparició del règim franquista va propiciar que el mundial es desenvolupés en un context on els moviments polítics que s'havien oposat al règim i que reivindicaven la independència dels Països Catalans i d'Euskal Herria es van poder expressar amb una llibertat impensable en el moment de la concessió de l'organització de la cita mundialista. Tot i això, tampoc es pot amagar que existia un elevat clima de tensió política, especialment al País Basc, i que la repressió policial era, en molts casos, a l'ordre del dia.

Cartell d'Herri Batasuna reclamant l'amnistia en el marc de la campanya propagandística que va realitzar durant el mundial de 1982

Curiosament, però, malgrat que el mundial era percebut com una operació internacional d'imatge de l'Estat espanyol, cap de les principals organitzacions independentistes, tant dels Països Catalans com d'Euskal Herria, no va oposar-s'hi amb vehemència. Més aviat, com veurem, tant l'independentisme català com el basc, van mirar d'aprofitar la dimensió global de la cita per reclamar al món el seu dret a la llibertat.

Les diferents organitzacions armades que actuaven a l'Estat espanyol en aquella època no van situar al mundial al seu punt de mira. Les dues fraccions d'ETA, els milis i els poli-milis, es van comprometre, en diferents entrevistes amb mitjans de comunicació internacionals, a no boicotejar el mundial i a no atemptar contra els seus protagonistes. Un representant d'ETA (pm) va arribar a afirmar "a nosaltres també ens agrada el futbol", argumentant així la impopularitat que comportaria un atac contra la cita mundialista. I això malgrat que Bilbao havia estat escollida com a seu de la copa del món i San Mamés havia d'albergar els partits de la fase prèvia de seleccions tan potents com ara l'anglesa o la francesa.

Tot i anunciar que no atemptarien directament contra el mundial, les dues fraccions d'ETA es van negar a suspendre les seves accions durant la celebració de la copa del món i van continuar amb la seva activitat militar. Tampoc van actuar contra el mundial ni l'organització armada catalana Terra Lliure ni els GRAPO, en una decisió que va ajudar a fer que l'esdeveniment futbolístic se celebrés en el marc d'una inusitada tranquil·litat tenint en compte quina era la situació a l'Estat espanyol en aquells primers anys de la dècada dels 80.

HERRIA ZAPALDUTA, HERRIA BORROKAN.

 **Euskadi oprimida,
Euskadi en lucha.**

La campanya «Euskadi oprimida, Euskadi en lluita», realitzada per HB, va utilitzar de manera paròdica la imatge de Naranjito, la mascota del mundial

El que sí que van fer les diferents organitzacions independentistes és utilitzar la celebració del mundial per intentar fer arribar el seu missatge al món, en molts casos utilitzant la imatge de Naranjito, la popular mascota de l'esdeveniment, però deformant-la en funció dels seus propis interessos.

Als Països Catalans, que comptaven amb quatre seus mundialistes (Barcelona, València, Alacant i Elx), les principals organitzacions independentistes de l'època, el Partit Socialista d'Alliberament Nacional (PSAN) i Independentistes dels Països Catalans (IPC), van aprofitar l'esdeveniment per reclamar la plena sobirania del país. Mentre el PSAN va editar una octaveta que donava la "benvinguda als Països Catalans" als visitants i reclamava la independència del territori, l'IPC va iniciar una campanya contra l'operació espanyolitzadora que implicava el mundial tot atacant la figura de Naranjito, que també era entesa com un intent d'apropiació espanyolista d'un dels símbols agrícoles per excel·lència dels Països Catalans, i reclamant el reconeixement d'una selecció nacional catalana.

Adhesiu de l'organització independentista IPC reclamant una selecció oficial dels Països Catalans Foto: IPC

Val a dir que l'impacte d'aquestes campanyes va ser més aviat modest i que en cap cas va

pertorbar la celebració del mundial en territori català. De fet, Barcelona va ser l'escenari de la cerimònia inaugural del mundial i els seus organitzadors van fer una picada d'ullet a alguns dels símbols del catalanisme incorporant elements com la senyera, el colom de Picasso o la cançó "Que bonica ets Barcelona", interpretada per La Trinca, a una festa que es va celebrar en un Camp Nou amb un aspecte que distava molt del ple que es podria esperar en un acte d'aquestes característiques.

A les graderies no s'hi van veure pancartes reclamant la llibertat de Catalunya, com sí que passaria una dècada després durant la inauguració dels Jocs Olímpics de 1992, i els únics elements que van donar, en aquest sentit, dimensió política a l'acte van ser les pancartes reclamant unes "Malvines argentines" que duïen els afeccionats sud-americans.

Al País Basc, la protesta independentista va ser una mica més intensa però en cap cas va arribar tampoc a impedir la disputa dels partits que tenien San Mamés com a escenari. Coincidint amb la disputa del mundial, Herri Batasuna va dissenyar una campanya amb el lema "Euskadi oprimida, Euskadi en lluita" que parodiava la imatge de Naranjito convertint-lo en un militar al comandament d'un tanc espanyol que esclafava Euskadi. L'organització independentista basca va repartir milers d'octavetes explicant al món la situació del seu país, en alguns casos caracteritzant a Naranjito com a guàrdia civil per denunciar els excessos d'aquest cos policial.

**World Footbal Cup in EUSKADI
Le Mondial en... EUSKADI
Mundiala... EUSKADI
El Mundial en... EUSKADI**

EUSKADI

Octaveta destinada al públic internacional del mundial a Bilbao que caracteritza Naranjito com un guàrdia civil

A diferència del que va succeir a Catalunya, el País Basc sí que va ser escenari de grans manifestacions durant la celebració de la copa del món de futbol. En concret, el 19 de juny de 1982, Bilbao va acollir una multitudinària marxa, convocada per HB amb el lema "Per la llibertat d'expressió per al poble treballador basc", que es va afegir a una manifestació força més modesta que havia tingut lloc al voltant de San Mamés després de la disputa, el 16 de juny, del partit que havia enfrontat a França amb Anglaterra i que havia comptat amb la presència dels nombrosos militants independentistes que van repartir octavetes entre els milers d'aficionats francesos i anglesos que havien viatjat fins a Bilbao.

Al País Basc francès, les organitzacions solidàries amb la causa basca es van afegir a l'ús crític de la mascota del mundial. El Comitè Basc va popularitzar un cartell que anunciava, "Espanya ha entrat a Europa amb les seves taronges... les seves lleis d'excepció i les seves tortures" lligant la incipient guerra de l'enciam, fruit dels debats per la incorporació espanyola a la Comunitat Econòmica Europea, amb la denúncia de la repressió que es produïa a les quatre províncies basques sota administració espanyola.

L'Espagne est entrée en Europe

COMITÉ BASQUE

Cartell del Comitè Basc denunciant la repressió espanyola Foto: Comité Basque

L'ús crític i paròdic de Naranjito no es va limitar als independentismes català i basc sinó que d'altres organitzacions socials de l'Estat espanyol es van afegir a la pràctica contribuint,

paradoxalment, a popularitzar la figura de l'aleshores controvertida mascota del mundial. Sense anar més lluny, la coordinadora que agrupava els moviments d'alliberament homosexual de l'estat va optar per fer una campanya amb un Naranjito gai que afirmava que si alguna cosa tenia caràcter mundial aquesta era precisament l'homosexualitat.

Campanya de la Coordinadora de Fronts d'Alliberament Homosexual de l'estat utilitzant també la imatge de Naranjito Foto: Coordinadora de Frentes de Liberación Homosexual del Estado Español

En resum, una mostra més de les implicacions socials i polítiques que va tenir per l'Estat espanyol la celebració de la copa del món de futbol de 1982. Un mundial que va ser concedit en plena dictadura i que es va celebrar a les acaballes d'una transició menys pacífica del que sovint ens han explicat. El mundial de Naranjito que va comptar amb l'oposició, de baixa intensitat, dels independentismes basc i català.